

Kotouttamisselonteon ja valtion kotouttamisohjelman valmistelutyöpaja

Pienryhmä 3: Kotouttamistyön malli / kotoutumisajan selkeyttäminen ja tehostaminen

Hallitusohjelmassa linjataan käyttöön otettavan maahanmuuttajien työllistymistä ja osallisuutta tukeva kotouttamistyön malli. Virkamiesvalmistelussa mallin lähtökohdaksi on tunnistettu tarve tehostaa kotouttamista sekä varmistaa nykyisellään palveluiden ulkopuolelle jäävien maahanmuuttajaryhmien tavoittaminen ja pääsy palveluihin (erityisesti kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat). Kotouttamistyön mallin valmistelulla on myös yhtymäkohtia useisiin tarkastusvaliokunnan mietinnössä esiin nostettuihin kehittämistarpeisiin (mm. kotoutumisen nopeuttaminen kaikissa vaiheissa, vastuiden tarkastelu, kielitesteiden kehittäminen ja maahanmuuttajanaisten palveluiden kehittäminen).

Kotouttamistyön mallilla vastattaisiin myös eri yhteyksissä esiin nostettuun tarpeeseen selkeyttää kotoutumisen edistämisen palveluprosessia sekä kotoutuja-asiakkaan että prosessista vastaavien toimijoiden näkökulmasta. Kotouttamistyön mallin avulla voitaisiin muodostaa asiakasprosessille raamit, jotka muodostaisivat kotoutumisen ”palvelulupauksen” ottaen kuitenkin huomioon alueelliset, kohderyhmittäiset ja yksilölliset erot.

Kotoutumista tukevan päivitetyn mallin käyttöönotto edellyttäisi TE-hallinnon vastuulla olevan kotoutumisprosessin yhdenmukaistamista. Samanaikaisesti mallinnettaisiin yhtenäinen palveluprosessi kunnan asiakkaina oleville kotoutujille. Eri toimijoiden (esim. TE-hallinto, kunnat, oppilaitokset jne) välinen yhteistyö olisi keskeinen osa mallia.

Alustavasti mallin on ajateltu rakentuvan seuraavista, jo kotoutumista edistävässä työssä käytössä olevista elementeistä ja niiden sisällöllisestä kehittämisestä:

- ohjaus ja neuvonta
- asiakkaan tilanteen riittävän laaja-alainen kartoittaminen ml. osaamisen tunnistaminen
- kotoutumissuunnitelmalla asiakkaan kanssa sovitut yksilölliset kotoutumisen tavoitteet sekä tavoitteeseen etenemistä tukevat palvelut

Kotouttamistyön mallin tavoitteena on yhdenmukaistaa tarjottavan palvelun laatua, kehittää kotoutumisen tavoitteiden asettamista, kartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien sisältöjä sekä tiivistää kotoutumisprosessin seuranta ja ohjausta. Lisäksi palveluita kehitetään vastaamaan entistä paremmin kotoutujien yksilöllisiin tarpeisiin esimerkiksi tehostamalla palveluiden yhteensovittamista ja lisäämällä osa-aikaisesti tarjolla olevia ja muihin palveluihin sekä työelämään

yhdistettävissä olevia koulutusmuotoja. Myös omakielinen orientaatio voidaan juurruttaa osaksi kotoutumistyön mallia.

Työvoiman ulkopuolella olevat

Kotoutumislain mukaan maahanmuuttajalla on oikeus alkukartoitukseen ja kotoutumissuunnitelmaan, mikäli hän saa toimeentulotukea muuten kuin tilapäisesti. Alkukartoituksen laatimisesta vastaa lain mukaan kunta ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta kunta ja TE-toimisto yhdessä ellei perusteltua syytä toisin toimimiseen ole. Kotoutumiskoulutuksen osalta laissa todetaan: Kunta voi sekä järjestää kotoutumiskoulutusta että ohjata maahanmuuttajan hakeutumaan joko järjestämäänsä kotoutumiskoulutukseen tai muun toimijan järjestämään omaehtoiseen opiskeluun.

Eri selvityksissä on tunnistettu, että kotoutumispalvelut eivät riittävästi tavoita työvoiman ulkopuolella olevia maahanmuuttajia. Selonteon valmistelun yhteydessä tulisi pohtia, miten työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien (erityisesti kotona lapsia vanhempien) kotoutumisprosessia tulisi kehittää eli millainen olisi työvoiman ulkopuolella olevien kotoutuja-asiakkaiden osalta toimiva kotouttamistyön malli, joka tukisi maahanmuuttajan omaa toimijuutta ja viranomaisten työtä.

Pohdittavaksi:

- Miten työvoiman ulkopuolella olevat kotouttamispalveluiden kohderyhmät tulisi määrittellä? Mitkä ovat jatkovalmistelun kannalta keskeiset asiakasryhmät?
- Miten lainsäädännössä määriteltyä kotoutumisaikaa tulisi kehittää kohderyhmän näkökulmasta? Mitkä ovat kohderyhmän asiakasprosessin keskeiset kehittämiskohteet? Miten niihin voitaisiin vastata prosessia ja palveluita kehittämällä?
- Mitä tavoitteita kohderyhmän kotoutumisajalle tulisi asettaa (myös suhteessa asetettuun aikaan)? Miten tavoitteiden edistämisen ja saavuttamisen seuranta tulisi kehittää?
- Mitä palveluita kohderyhmään kuuluvien kotoutuja-asiakkaiden tulisi saada? Mitä muita palvelutarpeita kohderyhmällä on?
- Millaisia vähimmäiskriteereitä tulisi asettaa ohjaukselle, osaamisen tunnistamiselle ja kotoutumissuunnitelmille? Miten kriteereiden toimeenpanoa voitaisiin tukea?
- Millä taholla tulisi olla kokonaisvastuu asiakasprosessista? Muut keskeiset toimijat mallin palveluiden toimeenpanossa?